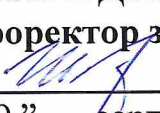

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра бізнесу та управління

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи
 Ярослав ШТАНЬКО

“ 29 ” серпня 2025 р.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність:	D3 Менеджмент
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	Диджиталізація підприємництва
Освітній рівень:	другий (магістерський)
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

**Івано-Франківськ
2025**

РОЗРОБНИК:

к.е.н., доц., професор кафедри
бізнесу та управління

Наталія ГАВАДЗИН

на засіданні кафедри бізнесу та управління,
протокол №1 від 28.08. 2025 року

к.е.н., доц., завідувач кафедри
бізнесу та управління

Ірина ПОПАДИНЕЦЬ

УЗГОДЖЕНО:

гарант ОПІ
к.е.н., доц., професор кафедри
бізнесу та управління

Наталія ГАВАДЗИН

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 29.08. 2025 року

е-mail	nataliia.o.havadzyn@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	<u>205</u>
Посилання на сайт	<u>Наталія ГАВАДЗИН</u>
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=4870

- контролювати, моделювати й враховувати ризик, управляти ним, застосовуючи відповідні способи, які є в арсеналі економічної ризикології.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни “Управління ризиками” ОПП «Диджиталізація підприємництва».

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ЗК1 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні ЗК3 Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій ЗК5 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) ЗК6 Здатність генерувати нові ідеї (креативність) ЗК7 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу ЗК8 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності СК1 Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів СК2 Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани СК9 Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію СК11 Здатність до застосування і використання цифрових технологій в менеджменті та підприємстві	ПРН1 Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах ПРН2 Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення ПРН6 Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність ПРН15 Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації рішень та забезпечувати діяльність дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1		
Семестр	2		
Кількість кредитів ЄКТС	6		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	30 (в годинах)	10 (в годинах)
	семінари, практичні	30 (в годинах)	8 (в годинах)
Самостійна робота		120 (в годинах)	162 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	залік		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Підприємництво та цифрові бізнес-моделі Цифровий менеджмент	Кваліфікаційна робота

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Тема 1. Підприємницькі ризики: сутність та класифікація (4 год)

Характеристики економічного ризику. Поняття ризик-менеджменту і його особливості в умовах конкурентної боротьби. Фактори виникнення економічного ризику та його функції. Сутність ризику і причини його виникнення. Основні риси ризику. Функції ризику. Класифікація ризиків.

Самостійне вивчення: особливості управління підприємницькою та торговельною діяльністю в умовах невизначеності (4 год) [2, 6, 10].

Тема 2. Показники ризику та методи його оцінки (4 год)

Переваги управління ризиками та їх вплив на управління компанією. Специфіка ризик середовища в Україні. Еволюція управління ризиками. Зони ризику залежно від величин збитків. Крива ймовірності збитків. Методи оцінки підприємницького ризику. Методи реалізації функцій менеджменту (методи маркетингових досліджень; методи економічної діагностики; методи прогнозування і планування; методи проектування організаційних структур

управління; методи мотивування; методи контролювання; методи оцінювання соціальної, організаційної та економічної ефективності в менеджменті).

Самостійне вивчення: відмінність управління ризиками в Україні та країнах ЄС (4 год) [3, 8, 12].

Тема 3. Ризик та ціна капіталу (4 год)

Класифікація факторів, що впливають на рівень ризику. Організація управління ризиком. Документація, необхідна для управління ризиками. Програма управління ризиками. Встановлення контексту ризику, його стратегічних і тактичних позицій. Виявлення факторів ризику. Оцінка ризику.

Самостійне вивчення: основні шляхи та методи мінімізації ризику (4 год) [1, 7, 14].

Тема 4. Управління ризиками (4 год)

Стратегія управління ризиками. Відповідальність менеджменту за управління ризиком. Комплексний ризик менеджмент. Розробка схеми управління ризиком. Участь керівництва в управлінні ризиком. Стратегія реакції на ризик. Організація роботи відповідальних осіб в управлінні ризик-менеджментом.

Самостійне вивчення: управління ризиками як ключові елементи процесу управління (4 год) [5, 9, 15].

Тема 5. Валютні ризики (4 год)

Валютний ризик. Зміна реальної вартості грошових зобов'язань у визначений період. Операційний ризик.

Самостійне вивчення: проблема валютного ризику в економічній теорії та практиці (4 год) [4, 6, 13].

Тема 6. Інвестиційні ризики (4 год)

Регулювання ризику в довгостроковому інвестуванні. Дослідження інвестиційних ризиків, виявлення факторів, які їх викликають та обчислення можливих втрат. Типи ризику в залежності від умов фінансування і комбінацій інвестиційних проектів. Фінансування інвестиційних проектів цілком за рахунок власних засобів.

Самостійне вивчення: характеристика інвестиційних ризиків (4 год) [1, 9, 12].

Тема 7. Страхування – основний прийом ризик-менеджменту (2 год)

Сутність і види страхування. Організаційна структура страхування. Актуарні розрахунки, їхня сутність і задачі. Особисте і майнове страхування. Страхування відповідальності. Перестраховування.

Самостійне вивчення: системи страхової відповідальності і їх застосування (2 год) [4, 8, 11].

Тема 8. Банкрутство суб'єкта господарювання (4 год)

Антикризове управління підприємницькою діяльністю. Проблеми, які призводять до економічної нестабільності. Функція управління і управління в умовах кризи як види антикризового управління. Наслідки банкрутства для держави.

Самостійне вивчення: основні фактори виникнення кризових ситуацій і банкрутств (4 год) [5, 7, 14].

Зміст практичних занять

Тема 1. Підприємницькі ризики: сутність та класифікація (4 год)

Поняття невизначеності та ризику. Теорії ризиків. Сутність та зміст ризику, його функції. Основні риси та джерела ризику. Причини виникнення економічного ризику та невизначеності.

Самостійне вивчення: причини виникнення економічного ризику. Зовнішні та внутрішні чинники ризику підприємницької та торговельної діяльності. [3, 6, 12]. (8 год)

Тема 2. Показники ризику та методи його оцінки (4 год)

Оцінка вибору оптимальної стратегії поведінки в умовах ризику з використанням дерева цілей. Методи оцінювання ризику для підприємницьких та торговельних структур. Засади управління ризиками. Принципи управління ризиками. Етапи процесу управління ризиками. Особливості стратегії управління ризиком, тактика і політики управління ризиком.

Самостійне вивчення: взаємозв'язок ризику і прибутку підприємницької/торговельної структури. Сутність комплексної оцінки ризиків. [4, 7, 13]. (8 год)

Тема 3. Ризик та ціна капіталу (4 год)

Ризик-менеджмент та його вплив на розвиток бізнесу. Основні етапи розвитку ризик-менеджменту. Розвиток ризик-менеджменту в Україні. Умови застосування методу Дельфі при проведенні експертних оцінювань. Ідентифікація потенційних зон ризику при аналізі доцільності витрат.

Самостійне вивчення: Плата за ризик. Пристосування до ризику: зовнішнє (екстравертність) та внутрішнє (інтравертність). [1, 9, 15]. (8 год)

Тема 4. Управління ризиками (4 год)

Типи ризиків. Особливості моральних та майнових ризиків. Відмінність динамічного і статичного ризиків. Відмінності чистих і спекулятивних ризиків. Схильність до ризику.

Самостійне вивчення: методичні підходи, технологія та організація комплексної системи управління ризиками підприємницької та торговельної діяльності. Міжнародні стандарти ризик-менеджменту у складі інтегрованої системи менеджменту бізнес-структур. [5, 8, 11]. (8 год)

Тема 5. Валютні ризики (4 год)

Валютні операції і валютний ризик у торгівлі. Аналіз та оцінка валютного ризику. Методи мінімізації валютних ризиків. Управління валютним ризиком.

Самостійне вивчення: система ризик-менеджменту: організаційний та функціональний аспект. Еволюція ризик-менеджменту. [4, 8, 14]. (8 год)

Тема 6. Інвестиційні ризики (4 год)

Сутність інвестиційного ризику і його види. Класифікація інвестиційних ризиків. Методи визначення інвестиційних ризиків. Шляхи зниження інвестиційних ризиків.

Самостійне вивчення: основні елементи ризику. Потенційні джерела внутрішнього ризику. Зовнішні причини, що викликають ризик. Основні ознаки, за якими класифікують інвестиційні ризики. Інструменти якісного аналізу ризику. [2, 6, 14]. (8 год)

Тема 7. Страхування – основний прийом ризик-менеджменту (2 год)

Страхування як метод управління ризиком, його роль у підприємстві та торгівлі. Критерії поділу ризиків. Вимоги до ризиків, що приймаються на страхування. Методи аналізу ризиків у страхуванні.

Самостійне вивчення: форми та зміст політики управління ризиками. Тактичні заходи з управління ризиком. Система стратегічних цілей управління ризиком. Етапи побудови та характеристика структурних елементів комплексної системи ризик-менеджменту підприємницької/торговельної структури. [2, 8, 12, 15]. (4 год)

Тема 8. Банкрутство суб'єкта господарювання (4 год)

Антикризове управління підприємницькою діяльністю. Проблеми, які призводять до економічної нестабільності. Функція управління і управління в умовах кризи як види антикризового управління. Наслідки банкрутства для держави.

Самостійне вивчення: основні фактори виникнення кризових ситуацій і банкрутств (4 год) [5, 7, 14].

Зміст самостійної роботи здобувачів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна

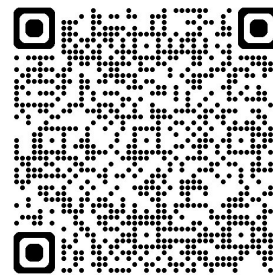
Самостійна робота, год, у т.ч.:	120	162
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	30	8
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	30	10
Підготовка звітів з практичних робіт	-	-
Підготовка до поточного контролю	-	-
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	60	144

ПОЛІТИКА КУРСУ

Коротко, з покликанням на відповідну нормативну базу УКД, висвітлити питання:

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

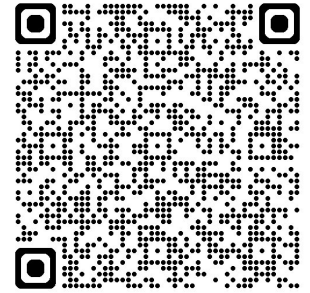
2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитись з відповідним документом можна за [посиланням](#).

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
ПРН1 Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах ПРН2 Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення ПРН6 Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність ПРН15 Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації рішень та забезпечувати діяльність дотримуючись	Лекція, демонстрування, індуктивний, дедуктивний, аналітичний, синтетичний, порівняння, узагальнення, конкретизація, дослідницький, інтерактивні методи (кейсметод, банк ідей, мозковий штурм, ділові ігри, бесіда-діалог)	Поточний контроль, усний контроль, письмовий контроль, тестовий контроль, залік

принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності		
--	--	--

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контрольні заходи

<i>Вид</i>	<i>Зміст</i>	<i>% від загальної оцінки</i>	<i>Бал</i>	
			<i>min</i>	<i>max</i>
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	25	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали - “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

Критерії оцінювання (за необхідності, поточного та/або підсумкового контролю)

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на заліки/екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Гросул В. А., Усова М. О. Ризик: сутність, причини виникнення та основні види. Економічний простір. 2021. № 176. С. 58-64.

2. Кущик А. П. Управління ризиками: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит». Запоріжжя : ЗНУ, 2024. 119 с.

3. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент» /З.Д. Калініченко . Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.

4. Управління ризиками: Навчальний наочний посібник [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 073 «Менеджмент» / М.О.

Кравченко, К. О. Бояринова, К. О. Копішинська; Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с.

5. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с. URL : https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1460/1/Навч%20посібник%20УФР%2027_10_2020.pdf

Додаткова література

6. Nadia Baluk, Iлона Androshchuk, Nataliia Havadzyn, Zinaida Zhyvko, Marketing and Sustainable Economic Development of the Energy Complex: A Case Study of the Administrative And Legal Planning of a Public-Private Partnership. (2024). International Journal of Religion, 5(9), 908-918. <https://ijor.co.uk/ijor/article/view/4974>

7. ДСТУ EN ІЕС 31010:2022. Керування ризиками – методи оцінки ризиків.

8. Економічні ризики: методи вимірювання та управління: навчальний посібник / Н. С. Скопенко, І. В. Федулова, Л. В. Мазник, О. М. Кириченко, Л. І. Удворгелі ; за заг. ред. Н. С. Скопенко. – Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. – 348 с.

9. Потій О.В. Аналіз методів оцінки і управління ризиками кібер- і інформаційної безпеки / О. В. Потій, Ю. І. Горбенко, О. А. Замула, К. В. Ісірова // Всеукраїнський міжвідомчий науково-технічний збірник "Радіотехніка". Вип. 206. Харків : ХНУРЕ, 2021. С. 1-25

10. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. Посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с. URL :

<http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/2224/1/Навчальний%20посібник.pdf>

11. Управління фінансовими ризиками: навч. посіб. / С. Г. Шклярчук. — Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2019. — 494 с.

12. Гавадзин Н. О., Запухлий Р. І., Григорська Н. М., Гребенюк Н. В. [Цифровізація страхування. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство №48/2023 С.14-17](#)

Електронні інформаційні ресурси

13. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України: <http://www.minfin.gov.ua>

14. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>

15. Офіційний веб-сайт Національного банку України <http://www.bank.gov.ua>

16. Офіційний веб-сайт Національного інституту стратегічних досліджень при президентові України <http://www.niss.gov.ua>

17. Офіційний веб-сайт Національного порталу відкритих даних <http://www.data.gov.ua/>